

Franciaország: mégsem egynyelvű ország?

I.

Ez év tavaszán jelent meg Bernard Cequiglini szerkesztésében a párizsi PUF (Presses Universitaires de France) kiadónál a **Franciaország nyelvei** (*Les langues de France*) címet viselő tanulmánykötet. A szerkesztő arra törekedett, hogy bemutassa egy kötetben a Francia Köztársaság „nemzeti örökségét”, a területén beszélt összes nyelvet, illetve nyelvjárást. Harminc szerző dolgozott azon, hogy felderítse számunkra a „francia polifóniát”, és közreműködjenek – ahogy a szerkesztő írja – egy közszolgálatot ellátó mű létrehozásában.

A könyv áttekinti az összes franciaországi nyelvet, azok történetét, földrajzi és politikai helyzetüket ugyanúgy, mint társadalmi használatukat, valamint irodalmi műveiket. Szerkezetileg három részből áll a kötet, amelyet a szerkesztő által jegyzett rövid előszó és – néhány alapfogalmat tisztázó – bevezető előz meg.

Az **előszóban** (*Préface*) a témaválasztás létjogosultságát indokolja a szerkesztő, bár Franciaország egyetlen, mindenki által beszélt közös/közösségi nyelve (*langue commune*) a francia, de a Köztársaság nyelve (*langue de la République*) „lehetővé teszi egy katalán és egy breton számára, hogy egymással szót értsenek, és együtt élhessenek a Nemzet kebelén; de az állampolgárság e nyelve (*langue de la citoyenneté*) nem erőltetheti magát a többi kárára”.

A **bevezető második részében** a nyelv mint fogalom lehetséges jelentéseit mutatják be (*Quelques notions sur les langues*). Először a **nyelvről** (*langue*), az emberi beszéd megjelenési formájáról és a **nyelvi készségről** (*langage*), az ember kommunikációs képességéről szól. Másodszor a **nyelvjárások és tájnyelvek** (*Dialectes et «patois»*) definíciós és használatának mindennapi nehézségeivel foglalkozik, mint például: hol húzódnak az önálló nyelv és dialektus határai? Majd olyan fogalmakat értelmez, mint a **koinét** (*koïnè*), a „**közös nyelvjárást**” (*dialect commun*), amely egy mindenki által érthető és elfogadható nyelvjárás-közi nyelvi formát jelent; az anyanyelvként használókon kívül – kulturális presztízse vagy demográfiai, politikai, gazdasági fontossága miatt – más nyelvi csoportok által is beszélt **ún. közvetítő nyelvet** (*langue véhiculaire*) vagy a kizárólag egy közösségen belül – általában anyanyelvként – használatos **ún. helyi nyelvet** (*langue vernaculaire*). Végezetül a **nyelvcsaládok** (*Familles de langues*) kérdéskörével és a **kreol** és az **ún. pidgin nyelvek** (*Créoles et pidgins*) születésének sajátosság, a többitől eltérő keletkezésével foglalkoznak a fejezet szerzői.

A Cequiglini három csoportban veszi számba a franciaországi nyelveket és nyelvjárásokat. Az első részben (*Languages régionales de France métropolitaine*) a **francia anyaország regionális nyelveit** mutatja be igen részletesen tizenegy alfejezetben. A sort Franciaország német nyelvjárásainak bemutatásával kezdi. Külön részben foglalkozik az **elzászi** (*Lés dialectes alsaciens*) és a **Moselle-vidéki** (*Le francique de moselle*) dialektusokkal. Őket a **baszk** (*Le basque*), a **breton** (*Le breton*), a **katalán** (*Le catalan*), a **korzikai** (*Le corse*) és a **nyugati flamand** (*Le flamand occidental*) mint önálló nyelvek követik. A tárgyalt rész utolsó négy fejezetében kerül sor a francia nyelv és dialektusainak bemutatására, a „**valódi**” **franciára** (*Les langues d’oïl*), az **oksztánra** (*L’occitan ou langue d’oc*). Ezt egészíti ki a földrajzi és részben nyelvi értelemben is a kettő között elhelyezkedő **franko-pravanszál** nyelvjárással foglalkozó (*Le francoprovençal*), valamint a **Ligurpartvidékre** koncentrált rövid fejezet (*Les îlots liguriens en France*).

Szinte minden fejezet általános meghatározásait, történelmi és nyelvhasználati kapcsolatos részeit térképek és táblázatok teszik még szemléletesebbé.

A könyv középső része a **Franciaországban** sokak által beszélt, de a területiséggel mégsem rendelkező, **adott területhez nem köthető nyelvekkel** foglalkozik (*Langues non territorialisées*). Az elmúlt évtizedek, évszázadok bevándorlásai során, elsősorban (nagy)városi környezetben olyan közösségek jöttek létre, amelyek részben vagy egészben meg tudták őrizni kultúrájukat, identitásukat és nyelvüket. A szerkesztő választása a **maghreb arabra** (*L'arab maghrébin*), az **örmény** nyugati beszélt formájára (*L'armenien occidental*), a **berberre** (*Le berbère*), a **jiddisre** (*Le yiddish*), valamint a **roma nyelv(ek)re** (*Le romani [ou rromani]*) esett. Az utóbbi témáról, a kérdés összetettsége miatt, a szerkesztő két, eltérő megközelítési módban írt tanulmányt (A roma: nyelv és irodalom – *Le romani: langue et littérature*; A cigány nyelv: roma – *La langue tsigane: romani/romanes*) ad közre.

A harmadik és egyben a leghosszabb rész Franciaország tengeren túli megyéinek és területeinek nyelveit és nyelvjárásait veszi zavarba ejtő részletességgel górcső alá.

Ezt a részt a szerkesztő hat, kisebb-nagyobb terjedelmű részre és további közel hatvan (!) fejezetre és alfejezetre osztotta.

Az első rész a **francián alapuló kreol nyelv(ek)et** (*Les créoles à base française*) mutatja be a karibi *Guadeloupe* és *Martinique* szigetein, *Francia Guyana*-n és az Afrika keleti partjai mellett található *Réunion* szigetén.

A második tárgyalta csoport **Francia Guyana nyelveit** (*Les langues de Guyane*) veszi számba. Az előző fejezetben is ismertetett helyi **kreolon** (*Le créole guyanais*) kívül, **hat amerikai indián nyelvet** (*Les langues amérindiennes*), név szerint a **karibi karinya** (*Kali'na*), a **vajana** (*Wayana*), az **aravak** (*Arawak*), a **palikur** (*Palikur*), a **ojampi/vajampi** (*Wayampi*) és a **'kis sólyom'** (*Émérillon*) nyelveket; továbbá az **angolon alapuló kreol nyelvjárásokat** (*Les langues bushinenge*) és a délkelet-ázsiai **hmong** (*Le Hmong*) nyelvet mutatja be a szerző. A fejezet a Francia Guyana területén beszélt **egyéb nyelvek** (pl.: spanyol, kínai, haiti kreol, braziliai portugál) tárgyalásával zárul (*Autres langues parlées en Guyane*).

A harmadik csoportban az afrikai kontinens keleti partjai és Madagaszkár között fekvő **Mayotte nyelveinek** (*Les langues de Mayotte*), a **mahore** (*Le Mahorais*) és a **mayotte-i malgas** (*Le malgache de Mayotte*) bemutatására kerül sor.

A következő fejezetekben a csendes-óceáni térség francia területeinek nyelveit és nyelvjárásait veszik számba a szerzők. Először a **Francia Polinézia szigeteinek nyelveit** (*Polynésie française: reo ma'ohi*) ismertetik: a **tahiti** (*Reo tahiti – tahitien*), a **mangarévai** (*Reo mangareva – mangarévien*), a **marquises-szigeteki** (*'Eo 'nana / 'eo 'enata – marquisien*), a **Tubuai-szigeteken beszélt nyelv** (*Reo tuha'a pae – langue des Australes*) és a **Tuamotu-szigetek nyelve** (*Reo pa'umotu – langue des Tuamotu*). Utána a Fidzsi-szigetektől északra elterülő **Wallis és Futana** (*Wallis et Futana*) nyelvei kerülnek sorra. A szerző mindkét sziget nyelvét külön-külön fejezetben (*Le wallisien*) (*Le futunien*) elemzi.

Végül – kimerítő részletességgel – **Új-Kaledónia** elemzésével (*Nouvelle-Calédonie*) zárul a kötet harmadik szakasza. A szerzők egy átfogó bemutatás után, Franciaország tengerentúli megyéjében használt nyelveit és nyelvjárásait nyelvcsaládonként (8) ismertetik. A Új-Kaledónia 24 nyelvről ugyanúgy, mint a szomszédos Loyauté-szigeteken beszélt további négy nyelvről külön-külön fejezet szól. (Ezek felsorolásától, hosszuk miatt, eltekintek).

A tanulmánykötet a fontosabb fogalmakat tartalmazó glosszáriummal, illetve a szerzők bemutatásával zárul.

A kötet, amely elsősorban a nyelvészet szerelmeseinek készült, de ugyanúgy minden, a kisebbségek iránt érdeklődő kutatónak is ajánlható. Már csak azért is, mert Franciaországban kisebbségekkel, kizárólag csak mint helyi, regionális nyelveket beszélő közösségekkel lehet foglalkozni.

Amíg a kisebbségkutatással foglalkozók a kötet első két részét forgathatják nagyobb haszonnal, addig a nyelvészettel foglalkozóknak az egész könyv hasznos áttekintést nyújt a franciaországi nyelvekről és nyelvjárásokról, külön kiemelve a harmadik részt, amelyben – akár szó szerint is – óceáni mélységekbe merülhetnek, még a lingvisztika legelszántabb szerelmesei is.

(Cequiglini, Bernard [ed.] [2003]: *Les langues de France*. Presses Universitaires de France [puf], Paris, 446 p.)

II. Néhány alapfogalom

Nyelv és nyelvi készség (Langue et langage)

Nyelvi készségen (langage) az emberi faj azon általános képességét értjük, hogy képes kifejezni önmagát és kommunikálni artikulált hangok által: minden társadalomban élő emberi lény (kivéve a súlyosan fogyatékosokat) kifejleszti ezt a képességet, mely kb. a 7. életkor táján stabilizálódik.

A *nyelv (langue)* az emberi beszéd megjelenési formája: a fent említett általános emberi képesség egy nyelv (melyet anyanyelvnek hívunk) elsajátításán keresztül ölt testet. Bizonyos esetekben két vagy több nyelven keresztül is, ha a gyermek ún. plurális nyelvi közegben nő fel. A világ nyelveinek számát több ezerre becsülik (kb. 6000-re). Lehetetlen pontos számot megadni (ennek okait később taglaljuk).

Egy nyelv beszélőinek száma igen magas lehet (akár több 10, sőt 100 millió is), vagy épp ellenkezőleg, igen kevés (néhány száz vagy tíz, sőt néha kevesebb is, ha a nyelv épp kihalófélben van). A nyelvek több mint felét valószínűleg kevesebb mint 1000 ember beszéli. Ellenben nyelvészeti elemzések kimutatták, hogy gyakran jelentős különbségeik ellenére a nyelvek igen bonyolult szerkezeteket mutatnak, melyek többé-kevésbé összehasonlíthatók, s e bonyolult szerkezetek mindegyik nyelvet érdeklődésre és tiszteletre méltóvá teszik. A „primitív nyelv” kifejezésnek semmi értelme.

Nyelvjárások és tájnyelvek (Dialectes et «patois»)

Általában egy adott területen beszélt nyelv – legyen bár e terület egészen kicsi – alig észrevehető, vagy éppen kifejezetten jelentős változatokat mutat e terület eltérő pontjain. Ezeket a helyi változatokat egy nyelv *nyelvjárásainak (dialektusainak)* hívjuk. Itt fontos megemlítenünk három gyakori tévedést, mely helyesbítésre szorul:

1. Széles körben elterjedt a *nyelvjárás* kifejezés használata egy ettől eltérő értelemben, mégpedig a nem hivatalos nyelv megnevezésére (pl. „Ebben az afrikai országban a francia nyelvet beszélik és még vagy húsz afrikai nyelvjárást.”) Ebben az esetben sokkal célravezetőbb lenne a *kisebbségi nyelv* elnevezés. Ugyanis, ha akár csak néhány ember egy, a többi nyelvtől eltérő nyelvi

formán keresztül valósítja meg általános nyelvi készségét, ez az eltérő forma egy önálló nyelv.

2. Ennek az oly gyakran feltett kérdésnek tehát: „Ez vajon egy nyelvjárás vagy egy nyelv?” nincs semmi értelme. A *nyelvjárás* fogalmához mindig egy nyelv és egy terület nevének kell kapcsolódnia. Például a breton egy nyelv, de ez a nyelv különféle nyelvjárásokban létezik. A vannes-iról (Morbihanban beszélt nyelvi variáns) tehát azt is mondhatjuk, hogy ez breton, vagy azt is, hogy ez egy breton nyelvjárás. Ugyanígy beszélhetünk a breton nyelv nyelvjárásairól vagy breton nyelvjárásokról...
3. Ugyanakkor szemben találjuk magunkat egy nehézséggel: milyen fokú eltérés szükséges ahhoz, hogy eldönthessük: egy nyelv két nyelvjárásával vagy pedig két különböző nyelvvél van dolgunk? Nincs egyértelmű válasz e kérdésre. Az például világos, hogy a francia és az orosz két különböző nyelv, de vajon ugyan-e a helyzet a francia és a spanyol esetében, melyek sokkal közelebb állnak egymáshoz? Ellenben a normatív francia, a champagne-i és a pikárdiai kétség-telenül egyazon nyelv, az *oïl nyelv*, három különböző változata vagy nyelvjárása (még akkor is, ha az *oïl nyelvek* elnevezés (így többes számban) egyre elterjedtebb az *oïl* különböző változatainak megnevezésére). Az általánosan elfogadott kritérium e kérdés eldöntésére az egymás megértése: ha két nyelvi forma beszélői valamilyen fokon megértik egymást, két nyelvjárással van dolgunk, különben két különböző nyelvvél. De ez a kritérium nem egészen megnyugtató, először is mivel skaláris (számszerű kifejezhetőségben gondolkodik): a teljes és a nulla fokú megértés között egy egész skála létezik; másodsorú mivel a spontán szóbeli megértést egy sor olyan fonetikus jelenség befolyásolhatja, mely a mély nyelvi szerkezetekben nincs jelen: egy párizsinak sok nehézséget okozhat megérteni valakit, aki gyorsan beszél erős québeci „akcentussal”, ugyanakkor tökéletesen megértené ugyanezt a beszédet, ha le lenne írva; végül pedig mivel könnyen manipulálható politikai célok elérésére: két csoport, mely eltérő nyelvjárású változatot beszél, fennen hangoztathatja, hogy ugyanazt a nyelvet beszélők (ha közös stratégiákon fáradoznak), vagy épp ellenkezőleg, azt is hirdethetik, hogy különböző nyelveket beszélnek (ha épp kölcsönös autonómiájukat akarják bizonyítani). Így tehát néhány, nyelvjárás hírében álló nyelvi forma nyelvészeti szempontból önállóan is tekinthető, pl. a gallo-italiai nyelvjárások (piemonti, liguriai, lombard, emiliai) az olasszal szemben, vagy a schwyztzertütsch (*svájci német*) a némettel szemben; ez fordítva is igaz: számos önállóan kikiáltott nyelvet jogosan nevezhetnénk egy azon nyelv különböző nyelvjárásainak (pl. a dán és a norvég, a cseh és a szlovák stb.). Itt jegyezném meg, hogy szörnyű jugoszláviai események után a Keleti Nyelvek és Civilizációk Nemzeti Intézetének szerbhorvát kurzusai kettéváltak: szerbre és horvátra.

Egyazon nyelv különféle nyelvjárásai is mutathatnak belső eltéréseket (kevésbé jelentőseket, mint amilyen két nyelvjárás között fennáll), néha *al-nyelvjárásokra* (*sous-dialectes*) osztjuk őket, minden al-nyelvjárás pedig tovább osztható különféle *tájnnyelvekre* (*parlers*). *Tájnnyelven* (*parler*) egy nyelv azon használatát értjük, ahogyan azt egy falu vagy közösség szintjén beszélik. Ha egy nyelvet összefüggő, egységes területen beszélnek, különféle dialektusai között csak részben önkényesen lehet határt húzni, mivel a nyelvi variációk gyakran folyamatos átmenetet képeznek. A dialektusokat tehát sokkal kevésbé tárgyas valóságként, mint inkább olyan taxonó-

miai kategóriaként kell kezelnünk, mely segít leírni és rendszerezni (ám mindig tökéletlenül) egy terület nyelvi valóságát.

A *patois* kifejezés néha még használatos a *parler* szinonimájaként. Ugyanakkor a *patois* fogalma már alig használatos a nyelvészetben. A francia forradalom idején (mikor is nagy harc indult a *patois*-k ellen), e kifejezést használták minden olyan nyelvi forma megnevezésére, mely eltért a francia normától, lett legyen szó egy-értelműen eltérő nyelvről, mint a baszk, a breton, az okszitán, vagy pedig a különféle oïl nyelvekről.

Koïnê (közös/normatív nyelvjárás), közvetítő nyelv (*langue véhiculaire*), helyi/bennszülött nyelvjárás (*langue vernaculaire*)

Ha egy nép nyelvjárásokra tagolt nyelvet beszél, gyakran megesisik, hogy a mindennapi érintkezés és kereskedelem vagy közös megegyezés kialakít egy nyelvjárás-közi nyelvi formát, mely érthető és elfogadható mindenki által. Ezt a „közös nyelvjárást” nevezzük *koïnê*-nek, első ismert történelmi előfordulása nyomán: a *koïnê* (mely görögül közös nyelvet jelent) a késő antik hellenisztikus kor egységesített görög nyelve volt, hiszen ekkor számos görög politikai egység volt megtalálható a Földközi-tenger medencéjében (nemcsak Görögország területén, de Szíriában, Egyiptomban, Anatóliában, Szicíliában stb. is), melyek lakói bár különféle görög nyelvjárásokat beszéltek, szoros és jelentős kereskedelmi és kulturális kapcsolatban álltak egymással.

Mai példaként az egységesített baszkot vagy más néven az *euskarát* említhetjük meg: mely a spanyol baszk területek közös hivatalos nyelvévé vált, s elsősorban a legtöbbek által beszélt Guipúzcoa nyelvjáráson alapul, de magába zárt más nyelvjárási elemeket is.

Egy *koïnê* – kezdetben legalábbis – részben mesterségesen létrehozott nyelv, így senkinek sem az anyanyelve, de az integrációs erők rávehetik a beszélőket arra, hogy inkább ezt a *koïnê*-t adják tovább gyermekeiknek a helyi nyelvjárás helyett. Úgy tunik, ez történt a hellenisztikus *koïnê*-vel is, mely a modern görög osének tekinthető.

Közvetítő nyelvnek (*langue véhiculaire*) hívunk egy nyelvet, mely – kulturális presztízse vagy demográfiai, politikai, gazdasági fontossága miatt – széles körben használt, nemcsak azok körében, akik anyanyelvként beszélnek, hanem más nyelvi csoportok által is. A modern államok esetében a hivatalos nyelv tölti be ezt a szerepet, de a történelem folyamán (különösen az amerikai indiánok körében) számos példát találhatunk a közvetítő nyelv használatára, mely valamely gazdaságilag, demográfiailag vagy katonailag meghatározó nép nyelve volt eredetileg.

Guyanában például a francia egyértelműen domináns közvetítő nyelv, ugyanakkor a guyanai kreol és a maronii nengee tongo szintén a közvetítői nyelv szerepét tölti be bizonyos helyzetekben. Világszinten az angol kezdi megszerezni ezt a közvetítő nyelvi pozíciót.

A *koïnê*-kkel és a pidgin nyelvekkel (lásd később) ellentétben egy közvetítő nyelv eredetileg gyakran egy közösség anyanyelve. Gyakori – főleg a modern államokban – hogy a többi ott használt nyelvet kisebbségbe szorítja, olyannyira, hogy e nyelveket beszélők végül a domináns nyelvet fogják továbbadni gyermekeiknek. Ez a leggyakoribb módja egy nyelv eltűnésének.

A közvetítő nyelv (*langue véhiculaire*) ellentéte a *helyi nyelv* (*langue vernaculaire*). Ezen olyan nyelvet értünk, mely kizárólag egy közösségen belül használatos, általa-

ban a beszélők anyanyelveként. A *helyi* (vernaculaire) kifejezést gyakran ellentétbe állítják a *normatívval*, ezáltal jelölve egy olyan nyelvi gyakorlatot, mely eltér a rögzített normától; így beszélhetünk ugyanannak a nyelvnek – sőt akár nyelvjárásnak is – *normatív és helyi* (vernaculaire) *használatáról*: ez teszi lehetővé például azt, hogy megkülönböztessük az olasz köznyelvet (melyet toszkánnak is neveznek) a helyi toszkántól (toscan vernaculaire), melyet a toszkán vidékeken beszélnek az emberek.

Nyelveszaládok

A nyelvek idővel változnak: generációról generációra különbségek jelennek meg, általában nem nagy mértékűek, és csak kicsit nehezítik meg egymás megértését; de idővel ezek összeadódnak, és lényegessé válnak. Hasonlítsuk össze például a mai franciát a XIX. századi szövegekkel, majd a XVII. századiakkal, aztán a XV., majd a XII. századiakkal, végül a latinnal: a latin (és talán a középkori francia is) más nyelv, mint a modern francia, mégis mindig létezett, Caesar között és köztünk legalább egy kis része a lakosságnak, aki úgy érezte, ugyanazt a nyelvet beszéli, mint szülei és gyermekei. A nyelvek térben is változnak: ha egy nyelvi közösség elkülönül – vagy mert elvándorolnak, vagy mert az új határok elvágják őket rokonaiktól – a két oldalt megjelenő változások először nyelvjárási változtatokat alakítanak ki (pl. a kanadai francia helyzete a normatív franciához képes), majd néhány század múlva a nyelvek elkülönülnek.

Ha az elkülönülés ideje nem túl régi, a hasonlóságok elég nyilvánvalóak: így pl. a francia, a spanyol, az olasz, az okszitán, a katalán, a román és más, a latinból származó nyelvek esetében (melyeket új latin nyelveknek hívunk). Szerencsénkre a latin ismert különféle dokumentumokból. Azonban akkor is, ha az eredeti nyelv ismeretlen, megpróbálhatjuk rekonstruálni, és különféle hipotéziseket állíthatunk fel a formáját illetően: így például, bár nem létezik semmiféle dokumentum, mégis feltételezzük, hogy létezett valaha egy köz-germán nyelv (mely később németté, angolná, hollandná, svédé stb. alakult), vagy egy köz-szláv nyelv (az orosz, lengyel, cseh, bulgár, szerbhorvát stb. nyelvek öse).

Aprólékosabb elemzések számos apró hasonlóságot mutatnak a román, germán, szláv nyelvek, a görög, az arámi, az iráni, az észak-indiai nyelvek és néhány más nyelv között, azt sugallva, hogy létezett egy sokkal régebbi közös nyelv: ezt a feltételezett nyelvet hívjuk *indoeurópai nyelvnek*. A még régebbi rokonságokat kimutatni igyekvő feltételezések ritkán meggyőzőek a nyelvi különbségek jelentősége miatt. Még akkor is, ha feltételezzük, hogy a világ összes nyelve egyetlen közös nyelvből ered, mely az emberré váláskor alakult ki, ez a hipotézis bebizonyíthatatlan.

Kreol és pidgin nyelvek

A *kreol nyelvek* például szolgálnak a nyelvi formák azon ritka keletkezési módjának, mely eltér a hagyományos, egy nyelv generációról generációra való átadásától. Ugyanis elszakadás útján keletkeznek, ezt az elszakadást pedig leggyakrabban rabszolgaság okozza. Különféle afrikai nyelveket beszélő népcsoportokat zártak össze egy ültetvényen, kénytelenek voltak valahogy szót érteni egymással, ám nem valamely saját nyelven tették ezt, hanem a gyarmatok nyelvén, mellyel azonban kapcsolatuk igencsak szűk terű, kiegyensúlyozatlan és hiányos volt. Így születtek meg tehát a kreol nyelvek, melyek fő jellemzői a következők:

- egy kreol nyelv alapja, legalább lexikai téren, egy gyarmatosító nyelv: ezért mondjuk azt, hogy létezik kreol francia, ~ angol, ~ spanyol stb.
- a szókincs nagy része a gyarmatosító nyelvből származik; ellenben a nyelvtan többnyire újra alkotott (különösen az igeidők és -módok rendszere, valamint a névszói előjárók [determinánsok]). E bonyolult átszervezési és átbonyolítási folyamat – mely végül a kreol nyelvek kialakulásához vezetett – tanulmányozása egyike a nyelvészeti és kognitív kutatások legérdekesebb területeinek.

A *pidgin* egy olyan nyelvi forma, mely a különféle nyelveket beszélő népek érintkezése során alakul ki (kereskedelmi vagy más kapcsolatok révén). Ebben az esetben a nyelvek oly mértékben eltérnek egymástól, hogy lehetetlen pl. koiné kialakulása. E kevert nyelvi formákat beszélték a Földközi-medence utazói és kereskedői a középkortól egészen az új kor hajnaláig. Ezt a nyelvet a korabeliek *sabir* vagy *lingua franca* néven emlegették, s a gyökerei között megtaláljuk az olasz, görög, török, arab stb. nyelveket. Akárcsak egy koiné, egy pidgin nyelv sem anyanyelve eredetileg senkinek. Azonban megesis időnként, hogy egyesek egészen magukévá teszik, és akkor átalakul kreollá.

*Michel LAUNEY,
IRD Cayenne-CELLA*